

Facit till Zoom Svenska, Stavning år 5

s. 3

GLAD, LEDSEN, LYCKLIG, SORGSEN A

A. Rätt ord på rätt plats

Förra, vann

vissa, känner

bestämma, sur

bara

kär, söt, klassen

lilla, lycklig, glass

B. Kort eller lång vokal?

–

s. 4

GLAD, LEDSEN, LYCKLIG, SORGSEN B

A. Ibland följs inte regeln

Klockan var fem när Dilara kom hem från sin vän Alice. Så fort hon kom in ropade hon på sin mamma. Mamma var inte hemma än, men pappa hördes från sovrummet. Han snarkade högt. Man kunde tro att han inte hade sovit på en vecka! Dilara var ledsen. Alice hade bett henne gå och aldrig mer komma tillbaka. Om hon bara kunde förstå varför. Telefonen ringde. Vem kunde det vara? Det var Alice. Hon bad om ursäkt för att hon hade varit dum och undrade om de kunde träffas i morgon. Just då hördes mamma ropa hej. Dilara var glad igen.

Kort vokal

Lång vokal

B. T eller tt?

lat prata ratten

mitten trötta hitta

mäter tjuta tratt

vatten nytt noter

s.5

VILJAN DRAR HALVA LASSET

A

A. Träna gärna din hjärna

1. När det är fruset.
2. Trappan
3. Stolen

Första vokalljudet är långt

när, genom, silen

vad, går, ner, på

vad, har, fyra, ben, saknar

Första vokalljudet är kort

rinner, vattnet, inte,

upp, och, samma, gång

och, en, rygg, men, kropp

B. Ett ord ska bort

1. drake
2. lätt
3. listig
4. nysa
5. löv

s.6

VILJAN DRAR HALVA LASSET

B

A. Hjälp Gabriella

pluggar, hemma

trött

samma

till, mätt

–

bråttom, stressa

B. Kort eller lång?

<i>L</i> mat	<i>K</i> mötte	<i>K</i> traktor	<i>L</i> rosen	<i>L</i> trädet	<i>K</i> raster
<i>K</i> bank	<i>L</i> liten	<i>K</i> syster	<i>L</i> prata	<i>K</i> rektorn	<i>L</i> skor
<i>K</i> trolla	<i>K</i> mask	<i>L</i> smyger	<i>K</i> pinnar	<i>L</i> navel	<i>K</i> måste

C. Skriv egna ord

–

s.7

FÄRSKA NYHETER **A**

A. Gör klart journalistens jobb

Vid 17-tiden igår kom den 11-årige pojken åkande på sin **cykel** längs den hårt trafikerade Stenvallavägen. Av okänd **anledning** så **använde** han inte cykelbanan. Olyckan **inträffade** när pojken **skulle** svänga till **vänster** i en korsning som saknar **ljussignaler**. Bilföraren hade inte en **chans** att hinna bromsa. **Kollisionen** blev våldsam. Pojken som saknade **hjälm**, skadades svårt när han **träffades** av bilen. Förutom föraren **fanns** två **passagerare** i bilen. **Ambulans** var **snabbt** på plats. Från sjukhuset **meddelas** att pojkens **tillstånd** är **allvarligt** men stabilt.

B. Bli ord-detektiv

Ord lodrätt

öppna, regn, slug, strax, flykt

Ord vågrätt

först, stod, förstod, fast, fastna,

uppe, osis, istället, ställ, stället, ställe

hellre

Anna, annars, kiosk

tänk, tänka, änka

Obs! I första tryckningen står det att det finns 24 ord med fler än fyra bokstäver i ordgömman. Det finns bara 23.

s.8

FÄRSKA NYHETER **B**

A. Svårstavade ord

–

B. Bokstavsordning

1. aldrig
2. alltid
3. efter
4. fantastiska
5. förrän
6. förstås
7. igen

8. intervju
9. intressanta
10. kanske
11. många
12. naturligtvis
13. precis
14. professor
15. spännande
16. strängt
17. sällsynta
18. särskilt
19. ungefär
20. världen

s. 9

VILL DU BLI MÄSTERDETEKTIV? A

A. På spaning

kittlade, tjocke, tjuven, kiknade, körkortet

kedjerökte, kikare, tjuvgömman

käringen, köket, tjatade, kärleksfullt, tjurige, kyss, kinden

Tj-ljudet stavas med **k** framför mjuk vokal – e i y ä ö.

Tj-ljudet stavas med **tj** framför hård vokal – a o u å.

B. Sortera orden

Tj-

tjuta, tjock, tjuv, tjata, tjugo, tjatig, tjafsa, tjurig, tjog, tjur, tjatträ, tjustig

K-

köpa, kyckling, kikhosta, känna, kött, kylig, kärna, kyrka, kämpa, känsel, köra, känguru, källare, känslig, kela, käpp

s. 10

VILL DU BLI MÄSTERDETEKTIV? B

A. Den tjuvaktiga skatan

Det var en gång en kinkig kejsarinna som bodde i ett tjustigt slott. Hon hade anställt en tjänare från Kina. Hon kände inte till att tjänaren var en ökänd tjuv. En dag när hon öppnade sin kista med

smycken kunde man höra hennes tjut vida omkring. Hennes guldkedja med tjugo diamanter var borta. För att trösta sig rusade hon ut i köket och slet upp dörren till kylskåpet. In i käften åkte en näve köttbullar. Medan käkarna jobbade funderade hon på vem som kunde ha tagit halskedjan.

- När jag får tag i den tjockskallige tjuven så ska jag ta fram köttkniven och be min kirurg hugga av honom bägge händerna! tjoade hon så att taket närapå lyfte.

Hur kan kärringen vara så tjurig och okänslig, tänkte tjänaren som stod vid köksbänken och plockade en tjäder. Han blev orolig och gick ner i källaren där han hade gömt tjuvgodset. Han måste hitta en bättre tjuvgömma. Så kom han att tänka på skatboet i körsbärsträdet som han fått syn på i sin kikare. Tidigt nästa morgon när dimman låg tjock smög han sig ut i kylan. Med hjälp av en käpp placerade han kedjan i den tjattrande skatans bo. Nu kan min kära kejsarinna tjata och tjafsa utan att jag behöver känna mig ängslig, tänkte kinesen och återgick i tjänst.

B Tj- eller k-?

Tj-ljudet stavat med tj-

kinkig, kejsarinna, Kina, kände, okänd, kista, guldkedja, köket, kylskåpet, käft, köttbullar, käkarna, halskedjan, köttkniven, kirurg, kärringen, okänslig, köksbänken, källaren, körsbärsträdet, kikare, kylan, käpp, kedjan, kära, kejsarinna, känna, kinesen

Tj-ljudet stavat med tj-

tjusigt, tjänare, tjänaren, tjuv, tjut, tjugo, tjockskallige, tjuven, tjoade, turig, tjänaren, tjäder, tjuvgodset, tjuvgömma, tjock, tjattrande, tjata, tjafsa, kinesen, tjänst

s. 11

RODNANDE PIANON & HUNGRANDE STJÄRNOR

A

Meningar eller kanske en dikt

—

s. 12

RODNANDE PIANON & HUNGRANDE STJÄRNOR

B

Känguruloppet

1. känga
2. kypare, tjänare
3. kyla, köld
4. tjära
5. kjol
6. kärna
7. tjäder
8. kärve
9. kedja
10. tjock

11. kista
12. kittel
13. kärra
14. kirurg
15. tjugo, tjog
16. kil
17. kyrka
18. käpp
19. kyckling
20. kött
21. kälke
22. tjuv
23. körsbär
24. tjur
25. tjärn

s. 13

SERIÖST OM SERIER A

A. Talspråk och skriftspråk

En natt drömde jag att jag **träffade** Tintin. Mitt i natten **knackade** han på min sovrumsdörr.

Jag **vaknade** och gick och **öppnade**. Jag bara **stirrade** på honom. Det **visade** sig att han **letade** efter Milou. Han **tittade** under min säng och **ropade** hela tiden: "Milou, Milou!" Jag **fattade** inte varför han trodde att hunden skulle **vara** just hos mig. Så **frågade** han om jag ville gå med honom och leta. Jag **svarade** givetvis ja! Jag **tvättade** mig snabbt. Sedan **störtade** vi ner för trappan. Jag **önskade** att kapten Haddock också skulle dyka upp, men det gjorde han inte. Hälsningar Sven

B. Ändra till skriftspråk

Igår **praktiserade jag** på min pappas jobb. **Det var** spännande. Han jobbar i en fiskaffär. **De** säljer levande **krabbor** och **kräftor**. **Jag** fick pröva att filea en fisk. **Det var** inte lätt. Chefen **var** snäll. Han sa: "Ät nu så många **räkor** du vill Jenny." **De** hade många äckliga saker också, **musslor** till exempel. Hur kan **någon** käka **något sådant**? **Det var** mycket färsk fisk som inte blev såld. En del **hamnade** i frysen och en del slängdes. När **jag** kom hem **luktade jag** fisk och hade fjäll på händerna. **Det var** bara **att** gå in i duschen. Hälsningar Jenny

s. 14

SERIÖST OM SERIER B

A. Hur ska det vara?

1. sjöng, höll

2. bjöd
3. strök
4. gav
5. skurit
6. höll
7. bar

B. Välja – valde – valt

1. krupit
2. knutit
3. bjudit
4. sjungit
5. sluppit

C. Hitta på meningar

–

S. 15

TANKEKARTOR – BRA TILL MYCKET

A

A. Magnus är inringad

Magnus

lögner, getingar, ösregn

lingon, Kalle Anka, flingor, Ingrid

Ragnar, Inga

tyngdlyftning, springa, fäktning, sjunga

flink, lugn, lång, slank, tankfull

B. Sortera

Ng-ljudet stavat med ng

getingar, lingon, flingor, Ingrid, Inga, tyngdlyftning, springa, fäktning, sjunga, lång

Ng-ljudet stavat med n (framför k)

anka, flink, slank, tankfull

Ng-ljudet stavat med g (framför n)

lögner, ösregn, Ragnar, lugn

C. Synonymer med ng-ljud

skål	bunke	nederbörd	regn	spann	hink
kärra	vagn	skvätter	stänker	fundera	tänka
mynt	peng	natt och dag	dygn	magasin	tidning

D. Motsatser med ng-ljud

öppna	stänga	få	många	dubbel	enkel
oanvänt	begagnat	orolig	lugn	gamla	unga
sanning	lögn	mätt	hungrig	någon	ingen

s. 16

TANKEKARTOR – BRA TILL MYCKET

B

A. Hitta på egna meningar

–

B. Bilda sammansatta ord

<i>-regn-</i>	<i>-signal-</i>	<i>-vagn-</i>
regnrock	stoppsignal	husvagn
regnstänk	ljussignal	bårvagn
regnskur	signalhorn	cirkusvagn
duggregn	larmsignal	dockvagn
ösregn	trafiksignal	barnvagn, (1:a tryckningen även spårvagn)

s. 17

MÄRKVÄRDIGT **A**

A. Ord med ä-ljud

Ä-ljudet stavat med ä

Märket, används, bekämpningsmedel, galler, ägg, innebär, ätit, hälsosamma, upptäcka, affärer, säljer, ännu, ändå

Ä-ljudet stavat med e

tillverkad, ekologisk, endast, exempel, men, flesta

B. Verb med ä-ljud

hälsa	hälsade	hälsat
vänta	väntade	väntat
hämta	hämtade	hämtat
tänka	tänkte	tänkt

berätta	berättade	berättat
träffa	träffade	träffat
ställa	ställde	ställt
släppa	släppte	släppt
lämna	lämnade	lämnat

s. 18

MÄRKVÄRDIGT B

A. Flera ord med ä-ljud

”Fair Trade Center” är en stiftelse som försöker påverka producenter att ansvara för en bättre utveckling i fattiga länder. Varor som uppfyller deras krav har en etikett där det står RÄTTVIS HANDEL. Kemikalier som är förbjudna i Sverige används ofta i länder i tredje världen. Det kan gälla stora mängder gifter som skadar människorna som arbetar med odling eller tillverkning. Märket innebär också att de anställda garanteras en skälig lön. Den som köper varor med rättvisemärket deltar på så sätt i kampen för mänskliga rättigheter.

Obs! Ä-ljudet är i vissa fall en dialektal fråga. Facit kan därför variera.

Huruvida Fair Trade Center ska vara med kan också diskuteras.

B. Homofoner – ord som låter lika men som stavas olika

1. vecka

väcka

2. verk

värk

3. ända

enda

4. sett

sätt

5. män

men

6. heller

häller

7. sträck

streck

s. 19

A. Låter –kt men stavas -gt

Senada och jag är riktigt goda vänner. Fast vi på många sätt är väldigt olika så är vi nästan alltid tillsammans. Ibland kan Senada plötsligt bli ledsen. Det är när hon längtar efter sin mormor. För hennes mormor var det omöjligt att flytta med till Sverige fast det var farligt att stanna kvar i hemlandet. Det är ruskigt med krig och orättvist att människor ska bli tvungna att fly för att få ett värdigt liv. Många flyktingar tycker att det känns ganska tryggt här i Sverige.

B. Vilket är grundordet?

riktigt, väldigt, plötsligt, längtar, omöjligt, farligt, ruskigt, värdigt, tryggt

<i>Böjt ord</i>	<i>Grundord</i>
riktigt	riktig
väldigt	väldig
plötsligt	plötslig
omöjligt	omöjlig
farligt	farlig
ruskigt	ruskig
värdigt	värdig
tryggt	trygg

C. Välj rätt

1. försiktigt	försiktig
2. elakt	elak
3. modigt	modig
4. kvickt	kvick
5. verkligt	verklig
6. tänkt	tänk
7. duktigt	duktig
8. snyggt	snygg
9. typiskt	typisk
10. naturligt	naturlig
11. plötsligt	plötslig (Första tryckningen)
viktigt	viktig (Andra tryckningen)
12. otäckt	otäck

A. Välj rätt ord

1. släkt
2. tryggt
3. ryckte
4. bygd
5. lykta

B. Verb som är släkt

1. sagt	säga
2. gått	gå (Första tryckningen)
väckt	väcka (Andra tryckningen)
3. stänkt	stänka
4. tyckt	tycka
5. tryckt	trycka
6. längta	längta
7. stängt	stänga
8. lagt	lägga
9. vikt	vika
10. vigt	viga

C. Tävling

Exempel:

- gt	- kt
barnsligt	tropiskt
strängt	trakt
långt	rykt
tråkigt	änglalikt
besvärligt	vakt
trångt	utsikt
slängt	krökt
styggt	flykt
marigt	klokt
högt	makt

KORNBLIXTAR OCH TYFONER **A**

A. J-ljudet stavat med j- eller g-

Ord stavade med j

juvelprydda, julgranar, jordnötter, jaga, jubla, jamande, jaguarer, jordgubbar, jodla

Ord stavade med g

gödsla, getostar, gäspande, gäddyngel, gipsade, gyttja, gökar

J-ljudet stavas med **j** framför hård vokal – **a o u å**.

J-ljudet stavas med **g** framför mjuk vokal – **e i y ä ö**.

B. Hitta på egna meningar

1. igenom
2. jobbar
3. gillar
4. jamar
5. jagade
6. göra
7. egentligen
8. julafton
9. gick
10. gymnastik

s.22

KORNBLIXTAR OCH TYFONER **B**

A. J-ljudet stavat med hj-

Min morbror Erik säger jävlar i nästan varje mening. Min lillasyster försöker hjälpa honom att sluta svära. Hon brukar säga att hjältar inte ska använda fula ord. Då ler han bara. Själv har jag inte hjärta att gå på honom för han är så jättesnäll. När min bror körde moped utan hjälm så svor Erik. När han jagade en geting och fick ihjäl den så svor han. När han inte fick på hjulet på cykeln så var det likadant. Erik försvarar sig med att hans hjärna är för gammal för att lära om.

B. Egna meningar

–

C. Homofoner

1. gärna
2. jul
3. hjort

4. jord
5. gjort
6. gjord
7. hjärna
8. hjul

s. 23

ATT ORDIDROTTA

A

A. Homofoner

1. brått
2. håv
3. kål
4. kol
5. blott
6. gott
7. blått
8. brott
9. gått
10. hov

B. Rimord med långt å-ljud

Exempel:

låta	ståta	gråta	gåta
gåsa	måsa	låsa	båsa
slåra	ståra	låra	måra
kåla	tvåla	måla	ståla

C. Rimord med kort å-ljud

Exempel:

hoppa	loppa	stoppa	doppa
block	stock	bock	rock
torg	korg	sorg	borg
knorr	borr	morr	norr

s. 24

ATT ORDIDROTTA

B

A. Ång-idrotta

Exempel:

ånga, krånglig, många, stång, trång, fånga, lång, fångst, gång, sång, tvång, tång, svångrem

B. Tänk på släkten

1. fått få
2. grått grå
3. spått spå
4. rått rå
5. mått må
6. stått stå
7. sått så
8. klått klå
9. vått våt

C. Det finns alltid undantag

—

s. 25

OBEBODDA ÖAR OCH SJÖRÖVARE A

Flaskpost, del 1

Bäste läsare,

Året är 1934. Det jag ska berätta om skedde under min sjätte resa som skeppare på Aurora. Sjömännen hade skinande, väderbitna skinn och sjabbiga skägg. Men jag skiljde mig från de flesta själarna ombord, eftersom jag dagligen försökte hålla skiten borta.

På resans sjunde dag inträffade katastrofen. Själv stod jag nere i kajutan och tuggade på en ansjovis. Jag skulle precis skölja ner den med en klunk öl när skeppspojken kom ner. Han sa att jag skulle skynda mig upp på däck.

Stora svarta moln sköt upp i skyn. Ett oväder med hög sjö var över oss och många av mannarna blev sjuka. De skickligaste sjömännen tyckte att dessa var sjåpiga och fortsatte att sjunga och skämta medan de skötte sina sysslor. Ingen var beredd på det som sedan skedde.

Sj-ljudet stavat med sj-

sjätte, sjömännen, sjabbiga, själarna, sjunde, själv, ansjovis, sjö, sjuka, (sjömännen), sjåpiga, sjunga,

Sj-ljudet stavat med sk-

skedde, skeppare, skinande, skinn, skägg, skiljde, skiten, skölja, skeppspojken, skynda, sköt, skyn, skickligaste, skämta, skötte, (skedde)

OBEBODDA ÖAR OCH SJÖRÖVARE B

A. Flaskpost, del 2

Himlen öppnade sig och där stod vi utan skydd i åskan och skyfallet. Det var ett fasligt sjå och alla skällde och skrek. Vi befann oss i ett kritiskt skede. Plötsligt skälvde båten till ordentligt och vi körde rakt på ett skär. Skeppet var nu i dåligt skick och det dröjde inte länge förrän det började sjunka. Vi tog avsked av varandra. Kanske skulle vi nu skiljas för alltid. Utmattad lyckades jag ta mig iland på denna öde ö, varifrån jag nu skickar denna flaskpost. En sjöman med självaktning har ju alltid en penna och en flaska med kork innanför västen.

Med hopp om snar räddning

Kapten Oscar Carlsson

B. Skj-

skjorta

skjuts

skjuta

skjul

C. Stj

stjälpa

stjärt

stjåla

stjälk

stjärna

NÄR SKOLAN ÄR SLUT A

A. J-ljudet stavat med dj-

Efter skolan brukar jag ibland gå till Universeum. Jag känner Jenny som är jobbar där. En avdelning är uppbyggd som en **djungel**. Där finns en massa fåglar som får flyga omkring fritt. I en annan avdelning finns mängder av olika fiskarter. Allra roligast är det att gå till rockorna. Om man är tillräckligt **djäv** kan man sticka ner handen i vattnet och klappa dem. I ett akvarium finns det hajar. I deras **djup** skulle jag förstås aldrig stoppa ner någon kroppsdel. Förresten så går det inte. Alla farliga **djur** omges av väggar.

B. J-ljudet stavat med lj-

1. ljuga

2. ljud

3. ljus

4. ljum
5. ljung
6. ljuva

C. Samla ihop orden

J-ljudet stavat med dj-

djungel

djärv

djup

djur

J-ljudet stavat med lj-

ljuga

ljud

ljus

ljum

ljung, ljuva

s. 28

NÄR SKOLAN ÄR SLUT B

Jaguarsprånget

1. hjul
2. jul, julgran
3. hjärna
4. hjärta
5. jordglob
6. gitarr
7. juveler
8. gymnastik
9. gevär
10. juice
11. ljud
12. geting
13. gäska
14. jama
15. hjälm
16. jämföra

17. djungel
18. get
19. gift
20. jordgubbe
21. ljus
22. gips
23. hjort
24. jubla, gäng, gäster
25. jumper

s. 29

***I SAGANS VÄRLD KAN ALLTING HÄNDA* A**

A. -ks, -cks eller -gs?

Ord med -ks

vaksam

liksom

kärleksfulla

Ord med -cks

dricks

sticks

olyckshändelser

Ord med -gs

slags

dagsljus

skogsmiljöer

B. Ord som är släkt stavas lika

1. ögonblicks	-cks	ögonblick
2. dags	-gs	dag
3. kräks	-ks	kräkas
4. rycks	-cks	rycka
5. slags	-gs	slag
6. dricks	-cks	dricka
7. skogs	-gs	skog
8. trycks	-cks	trycka
9. viks	-ks	vika

10. tycks

-cks

tycka

s. 30

I SAGANS VÄRLD KAN ALLTING HÄNDA **B**

A. Ks-ljudet stavat med x

Långt inne i den djupa skogen bor en gammal häxa. Hon har en vuxen, strävårig tax som bara äter kex med lax på. Häxan är känd för att snabbt växla humör. Hon fullkomligt exploderar ibland, och då syns blixtar på himlen. I ilskan kan hon till exempel ta en sax och förstöra sina byxor eller hugga sönder sina pijxor med en yxa, för att strax därefter bli lugn igen. Hennes näsa är sex decimeter lång och växer lite extra varje gång hon ljuger. Hon är expert på att tala osanning. När hon någon gång träffar folk så kan hon ljuga och säga att hon jobbar som expedit eller taxichaufför. Man blir förvånad över att en så märklig varelse kan existera.

Obs! Ordet häxa finns två gånger.

B. Fler ord med x

Vågrätt

1. Axel
2. lyx
3. maximal
4. oxe
5. reflex
6. boxning
7. lexikon

Lodrätt

8. xylofon

s. 31

FÖRSKRÄCKLIG FILM **A**

A. Filmord med sj-ljud

1. Regissören
2. -affischer
3. tragedi
4. professionella
5. repetitioner

B. Sj-ljudet kan stavas på många olika sätt

ti/i

station

lektion

motion

portion

j

justera

journal

jour

journalist

ch

chans

choklad

chaufför

match

chef

sch

schäfer

schampo

usch

schack

dusch

sh

shoppa

show

shejk

shorts

sheriff

g/ge

geni

generad

garage

gelé

giraff

Obs! Radantalet stämmer tyvärr inte i första tryckningen.

Giraffresan

1. skysrapa
2. stjärt
3. sköldpadda
4. stjärna
5. skjul
6. sjunga
7. skjuta
8. sjunka
9. sjal, schal
10. skjorta
11. skylt
12. sju, sjua
13. skjutsa
14. stjälk
15. sjö
16. chaufför
17. shorts
18. schack
19. sjuk
20. sköld
21. journalist
22. choklad
23. shejk
24. skinka
25. skepp